

Մ Ա Յ Ր Ա Թ Ո Ռ Ո Ւ Մ

Հուլիսի 3-ին, շաբաթ օրը, «Գիւտ նշխարաց Սրբոյն Գրիգորի Լուսավորչին» եկեղեցական տոնի առթիւ, հանդիսավոր սուրբ պատարագ մատուցվեց Մայր Տաճարում, Ս. Իջման սեղանի վրա: Պատարագիչն էր բարձրապատիւ Ս. Գեորգ ծայրագույն վարդապետ Վաթյանը: Սուրբ պատարագին ներկա էին բազմաթիւ հավատացյալներ և ուխտավորներ:

Հուլիսի 8-ին, հինգշաբթի օրը, «Սրբոյն Թարգմանչացն Սահակայ և Մեսրոբայ» եկեղեցական և ազգային մեծ տոնակատարութեան կապակցութեամբ, Օշական գյուղում, Ս. Մեսրոպի նվիրական գերեզմանի վրա կառուցված նույնանուն գեղեցիկ ու հույակապ տաճարում, մեծ հանդիսավորութեամբ մատուցվեց սուրբ պատարագ: Պատարագիչն էր բարձրապատիւ Ս. Գեորգ ծայրագույն վարդապետ Վաթյանը: Տաճարը լիքն էր բազմաթիւ հավատացյալներով և ուխտավորներով: «Հայր մեր»-ից առաջ պատարագիչ հայրը քարոզեց հավուր պատշաճի՝ վեր հանելով իր քարոզի մեջ մեր Նախնի յերանհի առաջին Թարգմանիչների, հանճարեղ ուսուցիչներ Ս. Սահակի, Ս. Մեսրոպի և նրանց աշակերտների կատարած վիթխարի մշակութային-կրթական աշխատանքն ու գործունեությունը հայ կյանքի ու մտքի նվիրական անդաստանում: Իր քարոզը հայր սուրբը վերջացրեց հետևյալ խոսքերով. «Միրելի եղբայրներ և քույրեր, միշտ պայծառ ու նվիրական պահեցե՛ք Ս. Թարգմանչաց խնկելի հիշատակը, սիրեցե՛ք ձեր լեզուն, ձեր Հայրենիքը, ձեր պատմությունն ու մշակութիւնը. այդպիսով դուք ամենամեծ հարգանքը մատուցած կլինեք նրանց անվան ու անմահ հիշատակին»:

Սուրբ պատարագից հետո, Մայր Աթոռի ողջ միաբանութեան մասնակցութեամբ, կատարվեցին հոգեհանգստյան սրբազան արա-

րողություններ՝ նվիրված Ս. Թարգմանչաց հիշատակին:

Այդ օրը Օշական էին եկել բազմաթիւ ուխտավորներ շրջակա գյուղերից, բազմաթիւ մատաղներ էին կտրվում եկեղեցու բակում ավանդական սովորությունների համաձայն: Ժողովրդական գեղեցիկ երգերն ու պարերը շարունակվում էին երկար ժամանակ դրսում: Բազմաթիւ մոմեր էին բոցկլւտում Ս. Մեսրոպի հանգստարանում. հայ հավատացյալը ծնկադր համբուրում էր հայ մեծ մարդու, հանճարեղ ուսուցչի նվիրական ու խնկաբույր գերեզմանը, նրանելի Մաշտոցի գերեզմանը:

Կեսօրից բավական անց էր, երբ Մայր Աթոռի միաբանությունը վերադարձավ էջմիածին:

Հուլիսի 11-ին (Գիւտ տփոյ Ս. Աստուածածնի), կիրակի օրը, հանդիսավոր սուրբ պատարագ տեղի ունեցավ Մայր Տաճարում Ավագ սեղանի վրա: Օրվա պատարագիչն էր գերաշնորհ Ս. Սահակ եպիսկոպոսը:

Տաճարում շարժվելու տեղ չկար: Այդ օրը միևնույն ժամանակ լրանում էր երջանկահիշատակ Ս. Ս. Գեորգ Զ. Կաթողիկոսի օծման 9-րդ տարեդարձը: «Հայր մեր»-ից առաջ, Կաթողիկոսական տեղապահի փոխանորդ գերաշնորհ Ս. Վահան արքեպիսկոպոս Կոստանյանը, բարձրանալով սեղան, սրտառու բարոզ խոսեց ժողովրդին. նրա քարոզը նվիրված էր երջանկահիշատակ Ս. Ս. Գեորգ Զ-ի կաթողիկոսացման 9-րդ տարեդարձի լրանւթուն:

Սրբազան հայրը խոր ակնածանքով բնորոշեց հանգուցյալ Հայրապետի կյանքն ու գործունեությունը, որը նվիրված էր միայն հայ ժողովրդին, Հայ Եկեղեցու բարօրութեանն ու ծաղկմանը: «Նրան կորցնելով, — ասաց սրբազանը, — Հայ Եկեղեցին որբացավ, սևեղ պատվեց Հայրապետական Գահը.

հայ հավատացյալը, աշխարհի բոլոր ծայրերում, դառնորեն սգաց իր իմաստուն Հովվապետի դաժնակսկիծ մահը»:

Վերջում, նա դիմելով հավատացյալ հայ ժողովրդին, ասաց. «Սիրելի՛ք, մեր սուգը շարունակվում է և կշարունակվի, քանի դեռ սև քողը չի վերացված Ս. Լուսավորչի նվիրական Գահից: Աղոթե՛ք, որ այն շուտով վերանա, և ամենաբարձրալ Աստուծո օգնականությամբ, այս լուսավորչահաստատ Ս. Գահին նստի արժանավոր մի նոր Հայրապետ»:

Սուրբ պատարագի ավարտից հետո, Մայր Աթոռի ամբողջ միաբանությունը մասնակցությամբ, դրսում, երջանկահիշատակ Գեորգ Զ. Հայրապետի, թարմ ծաղիկներով զարդարված գերեզմանի վրա կատարվեց հոգեհանգիստ: Արարողություններ ներկա էին բազմաթիվ հավատացյալներ և ուխտավորներ: Ժողովրդի կողմից բազմաթիվ ծաղկեփնջեր դրվեցին հանգուցյալ Հայրապետի թարմ հողակույտի վրա:

Հուլիսի 25-ին, կիրակի օրը, Վարդավառի (Պայծառակերպություն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի) եկեղեցական մեծ տոնակատարության կատարվեցությամբ, Մայր Տաճարում, Ավագ սեղանի վրա, բազմաթիվ հավատացյալների ներկայությամբ, մատուցվեց հանդիսավոր սուրբ պատարագ: Օրվա պատարագի չն էր բարեկրթ Ս. Խորեն ավագ քահանա Շուշանյանը:

«Հայր մեր»ից առաջ բարձրապատիվ Ս. Գեորգ ծայրագույն վարդապետ Վաթյանը հավուր պատշաճի քարոզեց, բացատրելով հավատացյալներին Տիրոջ պայծառակերպության խոշոր, ոգեպնդիչ ու բարոյական նշանակությունը:

Ս. Պատարագի ավարտից հետո, դրսում, վանքի բակում, ներկար ժամանակ լավում էր հավատացյալ ուխտավորների ուրախ երգն ու նվագը: Հազարավյակներ հետո, Վարդավառի քրիստոնեական տոնակատարությունը դեռ իր մեջ պահել է հայ հին հավատարիքների մի քանի ասվորություններ: Այդ օրը ժողովրդի մեջ շատ շատերը ջրցանություն էին կատարում իրար վրա և բազմաթիվ ձերմակ աղավաղված թոցներով, առանց գիտակցելու, որ Վարդավառի տոնին (հին հեթանոսական առոտնով), իրենցից 2.000 տարի առաջ, նույն էին անում իրենց նախնիքը Աստղիկ դիցուհու պաշտամունքի տոնակատարություն օրը:

Հուլիսի 26-ին, Վարդավառի տոնակատարության հաջորդ օրը, Մայր Տաճարում մատուցվեց հանդիսավոր պատարագ՝ նվիրված մեռելոց հիշատակին: Պատարագի չն էր բարեկրթ Ս. Մկրտիչ քահանա Գամաղելյանը:

Սուրբ պատարագի ավարտից հետո կատարվեցին հոգեհանգստյան սրբազան արարողություններ՝ համայն ննջեցյալներին նվիրված: Ներկա էին բազմաթիվ հավատացյալներ:

Հուլիսի 31-ին, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին ժամանեց դանիական երիտասարդության 19 մարդուց բաղկացած պատվիրակությունը, որին ղեկավարում էր պարոն Օդյա Ռայնհարդտ Մեյլերը: Պատգամավորությունը վանքի բակում դիմավորեցին Մայր Աթոռի միաբանները:

Անուհետև հյուրերը Մայր Տաճարի ավագ լուսարար գերաշնորհ Ս. Սահակ եպիսկոպոսի առաջնորդությամբ եղան Տաճարի ներսում, ուր նրանց մանրամասն բացատրություններ տրվեցին Տաճարի շինության, ժամանակի, ճարտարապետական կառուցվածքի, մանրանկարչության վերաբերյալ: Հյուրերը եղան նաև Տաճարին կից եկեղեցահնագիտական թանգարանում, ուր տեսան արժեքավոր հին եկեղեցական սպասներ, զգեստներ և այլ հաղվագրու իրեր, որոնց մասին նրանց ամենամանրամասն բացատրություններ էին տալիս Սահակ եպիսկոպոսը և միաբանության մյուս անդամները: Բացատրություններ լսելուց հետո, հյուրերը հետաքրքրվեցին Մայր Աթոռի ներկա վիճակով, Հոգևոր Ճեմարանի դրությամբ, Հայ Եկեղեցու դավանանքի և մի շարք այլ հարցերի վերաբերյալ:

Նրանց հարցասիրությանը մեծ սիրով գոհացում էին տալիս գերաշնորհ Ս. Սահակ եպիսկոպոսը և միաբանության մյուս անդամները:

Մեկնելուց առաջ հյուրերը իրենց շնորհակալությունները հայտնեցին միաբանությանը՝ իրենց ցույց տրված ուշադիր ու ազնիվ վերաբերմունքի համար:

Օգոստոսի 6-ին, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին այցելեց շվեյցարական երիտասարդական պատվիրակությունը: Պատվիրակության անդամները ամենայն մանրամասնությամբ Մայր Տաճարը դիտելուց և բացատրություններ լսելուց հետո, այցելեցին նաև Տաճարին կից եկեղեցահնագիտական թան-

դարանը, ուր նրանք հիացմունքով դիտեցին հնադարյան եկեղեցական զգեստների, սպասների և իրերի զանազան գեղեցիկ նմուշներ: Հյուրերին ուղեկցում, բացատրում և նրանց հարցերին պատասխանում էին գերաշնորհ Տ. Սահակ եպիսկոպոս Տեր-Հովհաննիսյանը և միաբանության մյուս անդամները:

Վերջում հյուրերը, մեկնելուց առաջ, իրենց շնորհակալությունները հայտնեցին միաբանությանը՝ իրենց ցույց տրված լավագույն ընդունելության համար և գոհ վերադարձան նրան:

Նույն օրը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին ժամանեցին նաև կուտտուրայի և արվեստի շվեդական գործիչները, որոնք նույնպես ժամանեցան Տաճարի, թանգարանում եղած իրերի և միաբանության հետ:

Օգոստոսի 14-ին, շաբաթ օրը, Շոդակաթ Ս. Էջմիածնի տոնի կապակցությամբ, Մայր Տաճարում, Ս. Իջման սեղանի վրա մատուցվեց հանդիսավոր սուրբ պատարագ: Պատարագիչն էր բարեշնորհ Տ. Կոստանդին վարդապետ Թաղանյանը: Ներկա էին բազմաթիվ հավատացյալներ:

Օգոստոսի 15-ին, Ս. Աստվածածնի Վերափոխման տոնի կապակցությամբ, Մայր Տաճարում, Ավագ սեղանի վրա մատուցվեց հանդիսավոր սուրբ պատարագ: Պատարագիչն էր գերաշնորհ Տ. Սահակ եպիսկոպոս Տեր-Հովհաննիսյանը:

Այդ օրը և դրանից դեռ մեկ օր առաջ, Ս. Էջմիածին ուխտի էին եկել բազմաթիվ ուխ-

տավորներ: Եկել էին նրանք շրջակա գյուղերից, մոտիկ ու հեռու քաղաքներից, լցվել էին Մայր Աթոռ՝ կատարելու իրենց ուխտը Ս. Աստվածածնի Վերափոխման տոնին:

Ամբողջ գիշերը և հաջորդ առավոտ անվերջ շարունակվում էին ժողովրդական ուրախությունները, հայկական ժողովրդական պարերն ու երգերը վերջ չունեին, թնդում էր ամբողջ վանքը այդ ուրախառիթ ձայներից: Ժողովրդական մեծ ուխտագնացություն էր այդ օրը, բառի իսկական իմաստով: Հայ հավատացյալը, իր պապենական վաղեմի սովորության համաձայն, մաքուր սրտով կտրում էր իր մատաղը, իր դոհը մատուցում և անհամբեր սպասում, որ այդ օրը խաղողի սրբազան օրհնությունը կատարվեր:

Կեսօրին, սուրբ պատարագի ժամին, Տաճարում անկարելի էր շարժվել, խիտ առ խիտ մարդկային զանգվածներ լցվել են ներս՝ աղոթելու, սուրբ պատարագը լսելու:

Տաճարում տոթ է, խեղդուկ: Սուրբ պատարագը շարունակվում է: Պատարագի վերջում կատարվում է խաղողի օրհնությունը: Ամբողջ Տաճարը ալեկոծվում է, հորձանք տալիս, շարժվում են մարդիկ դեպի բեմը, մի-մի մասնիկ ստանալու օրհնված պտուղից:

Սուրբ պատարագի ավարտից հետո դեռ երկար ժամանակ շարունակվում են ժողովրդական ուրախությունները մինչև ուշ երեկո:

Հաջորդ օրը, օգոստոսի 16-ին, Մայր Տաճարում, Ավագ սեղանի վրա մատուցվեց հանդիսավոր սուրբ պատարագ՝ նվիրված մեռելոց հիշատակին: Պատարագից հետո կատարվեցին հոգեհանգստյան սրբազան արարողություններ՝ նվիրված համորեն ննջեցելոց:

